

VAI TRÒ CỦA ĐỘI NGŨ GIẢNG VIÊN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ TRONG CÁCH MẠNG CÔNG NGHIỆP 4.0 Ở VIỆT NAM

Nguyễn Thị Hạnh*, Nguyễn Thị Thu Hiền
Trường Đại học Sư phạm – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Khoa học lý luận chính trị đã được đưa vào giảng dạy trong các trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam dưới dạng môn học từ những năm 50 của thế kỷ trước. Từ năm 2008 đến nay, lý luận chính trị trở thành tên gọi chung của các môn, bao gồm: Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác – Lênin, Tư tưởng Hồ Chí Minh và Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam. Trong bối cảnh cách mạng 4.0, để phù hợp với yêu cầu của thực tiễn thì bản thân khoa học lý luận chính trị cần có những thay đổi nhất định. Bài viết đề cập tới vấn đề vai trò của giảng viên lý luận chính trị trong đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy các môn này. Bằng các phương pháp phân tích logic kết hợp với lịch sử, thống kê, tổng hợp so sánh, tác giả đưa ra những luận điểm mới trong vai trò của giảng viên lý luận chính trị và đề xuất một số giải pháp phát huy vai trò của giảng viên lý luận chính trị trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0. Bài viết không chỉ có ý nghĩa lý luận mà còn có ý nghĩa thực tiễn rất lớn đối với việc nâng cao chất lượng giảng dạy các môn lý luận chính trị ở Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: Lý luận chính trị; giảng viên; giảng viên lý luận chính trị; vai trò của giảng viên lý luận chính trị; cách mạng công nghiệp 4.0.

Ngày nhận bài: 30/8/2019; Ngày hoàn thiện: 27/9/2019; Ngày đăng: 30/9/2019

THE ROLE OF THE POLITICAL THEORY LECTURES IN THE INDUSTRIAL REVOLUTION 4.0 IN VIETNAM

Nguyen Thi Hanh*, Nguyen Thi Thu Hien
TNU - University of Education

ABSTRACT

Political theory science has been taught in universities and colleges in Vietnam in the form of subjects from the 50s of the last century. Since 2008, political theory has become the common name of the subjects, including: Principles of Marxism - Leninism, Ho Chi Minh's Thought and Revolutionary ways of the Communist Party of Vietnam. In the context of industrial revolution 4.0, in order to match the requirements of practice, political theory science needs certain changes. The article mention the role of political theory lecturers in renovating content and methods of teaching political theory subjects. By the methods of analysis: logic combined with history, statistics, synthesis of comparisons, the author gives new points in the role of political theory lecturer and suggest some solutions to promote the role of political theory lecturers in the context of industrial revolution 4.0. The article is not only theoretical meaning but also has great practical implications for improving the quality of teaching political theory subjects in Vietnam today.

Keywords: Political theory; teacher; the political theory teacher; the role of political theory teacher; industrial revolution 4.0.

Received: 30/8/2019; Revised: 27/9/2019; Published: 30/9/2019

* Corresponding author. Email: Flyingdance.708@gmail.com

1. Đặt vấn đề

Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (cách mạng công nghiệp 4.0) bắt đầu xuất hiện từ thập niên đầu tiên của thế kỷ XXI. “Cuộc cách mạng 4.0 là sự gắn kết giữa các nền công nghệ, nó đã xóa đi ranh giới giữa thế giới vật thể, thế giới số hóa và thế giới sinh học. Đó là các công nghệ số internet, trí tuệ nhân tạo, máy tính siêu thông minh, công xưởng thông minh, công nghệ nano, công nghệ sinh học...” [1]. Cách mạng 4.0 cũng như những cuộc cách mạng trước đó đã tác động tới mọi mặt của đời sống xã hội với những mức độ và chiều hướng khác nhau. “Các sáng chế và tiến bộ khoa học có mặt ở khắp các lĩnh vực, như trí tuệ nhân tạo,.... tác động đến hầu hết các ngành với một tốc độ nhanh” [2]. Giáo dục đại học là một trong những ngành chịu ảnh hưởng mạnh mẽ nhất của cuộc cách mạng 4.0 vì sản phẩm của đào tạo phải đáp ứng với nhu cầu của thị trường lao động đang có sự thay đổi nhanh chóng. Trong bối cảnh đó, khoa học LLCT cũng cần có những thay đổi căn bản để đáp ứng được yêu cầu của thực tiễn. Vấn đề đặt ra là đổi mới giảng dạy các môn LLCT hay đổi mới phương pháp giảng dạy các môn LLCT trong các trường đại học, cao đẳng ở Việt Nam? Vai trò của đội ngũ giảng viên thay đổi như thế nào trong tiến trình đổi mới đó?

2. Nội dung

2.1. *Đổi mới giảng dạy các môn LLCT hay đổi mới phương pháp giảng dạy các môn LLCT?*

Khái quát lịch sử phát triển của các môn LLCT, chúng ta thấy giáo trình các môn LLCT đã có những thay đổi nhất định. Tuy nhiên, nhiều ý kiến cho rằng, những sự thay đổi của nội dung chương trình các môn lý luận chính trị (LLCT) đều chỉ mang tính chấp vá, không mang tính đột phá. Bản thân nội dung chương trình hầu như không có sự thay đổi lớn. Trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay đòi hỏi tất cả các ngành, các lĩnh vực đều phải đổi mới để thích nghi và phát triển; khi mà xu thế nền giáo dục đại

học đang đòi hỏi phải được “đổi mới căn bản và toàn diện” thì đổi mới các môn LLCT và đổi mới giảng dạy các môn LLCT trở thành những đòi hỏi tất yếu khách quan.

Đổi mới các môn LLCT phải thay đổi một cách toàn diện nội dung tri thức chứa đựng trong các giáo trình theo hướng phù hợp với xu thế mới của lịch sử. Trước hết, cần phải lựa chọn những tri thức căn bản, cần thiết nhất phù hợp với bối cảnh lịch sử thời đại. Ví dụ, trong xã hội hiện đại, cách mạng công nghiệp 4.0 là xu hướng phổ biến trong việc tự động hóa trao đổi dữ liệu trong công nghệ sản xuất thông minh, xây dựng kinh tế tri thức và phát triển kinh tế bền vững đang là đòi hỏi khách quan cho tất cả các quốc gia, các nền kinh tế thì đổi mới các nội dung tri thức cần trọng tâm vào vấn đề xây dựng kinh tế và phát triển quan hệ ngoại giao hướng cho người học có thể nắm vững được tác động cũng như lợi ích mà những xu thế đó mang lại. Cần giáo dục thế giới quan, nhân sinh quan mới để học viên có đủ năng lực hiểu được vị thế của quốc gia dân tộc trên trường quốc tế. Tuy nhiên, trong bối cảnh hiện tại cũng phải giáo dục cho sinh viên thấy được rằng, không phải trong thời bình chúng ta chỉ tập trung xây dựng kinh tế xã hội mà còn phải biết bảo vệ thành quả của cách mạng, bảo vệ toàn vẹn lãnh thổ trên mọi lĩnh vực từ kinh tế đến chính trị và văn hóa tư tưởng. Ngoài ra, nội dung tri thức chứa đựng trong các giáo trình LLCT cần đảm bảo cho người học có thể hiểu, nắm vững định hướng phát triển đất nước mà Đảng và Nhà nước đã lựa chọn, những chủ trương, đường lối đã và đang thực hiện.

Đồng ý rằng, đổi mới nội dung tri thức của các môn LLCT phải có xu hướng tích hợp các môn khoa học chuyên ngành. Tuy nhiên, cái xu hướng tích hợp phải thật sự đảm bảo tính khoa học và tính thống nhất, tránh sa vào tình trạng cộng gộp cơ học các nội dung lại với nhau. Tích hợp phải đảm bảo khối lượng tri thức căn bản cùng với thời lượng phù hợp cho từng học phần. Ví dụ như trong môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác – Lênin,

việc tích hợp khối lượng kiến thức của ba phần: triết học Mác – Lênin, kinh tế chính trị học Mác – Lênin và chủ nghĩa xã hội khoa học, cho đến nay vẫn chưa được xem là đúng đắn và khoa học. Mặc dù Bộ Giáo dục và Đào tạo đang tiến hành thử nghiệm dạy học phân môn, tách môn Những nguyên lý cơ bản của chủ nghĩa Mác – Lênin thành ba môn như trước đây với thời lượng rút ngắn đối với mỗi môn nhưng vẫn chưa có kết luận nhất quán cho học phần này. Tất cả nội dung tri thức chỉ dừng lại ở mức “nguyên lý cơ bản” và thực sự vẫn gây khó khăn cho quá trình giảng dạy của giảng viên và quá trình học tập, lĩnh hội của sinh viên.

Hơn nữa, đổi mới giảng dạy các môn LLCT là ngoài sự đổi mới nội dung tri thức còn phải đổi mới hình thức tổ chức giảng dạy và sự tự đổi mới của đội ngũ giảng viên. Xu thế mà xã hội và đất nước đòi hỏi trong tiến trình đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục đại học là đổi mới giảng dạy nói chung, đổi mới giảng dạy các môn LLCT nói riêng.

2.2. Vai trò của đội ngũ giảng viên đối với đổi mới giảng dạy các môn LLCT trong các trường Đại học ở Việt Nam trong cách mạng công nghiệp 4.0

2.2.1. Vai trò của đội ngũ giảng viên trong giảng dạy các môn LLCT ở các trường đại học

Vai trò giảng viên trong giảng dạy các môn LLCT vẫn thường xem xét là giảng dạy ở trạng thái **tĩnh**. Khi xem xét hoạt động giảng dạy theo khía cạnh này, các luận điểm về hoạt động giảng dạy của đội ngũ giảng viên các môn LLCT thường không có bộ ngữ thời gian, hàm nghĩa đứng im tương đối. Trong giảng dạy, giảng viên các môn LLCT đảm nhiệm những vai trò sau:

Một là, định hướng cho sinh viên nhận thức chương trình giảng dạy. Nhận thức nội dung chương trình và hoàn thành chương trình là nhiệm vụ của sinh viên. Giảng viên chỉ giữ vai trò định hướng và dẫn dắt để sinh viên có thể lĩnh hội một cách hệ thống và bài bản nhất.

Hai là, tác động lên sinh viên, làm thay đổi nhận thức của sinh viên bằng hệ thống kỹ

năng, kỹ xảo. Trong điều kiện đào tạo theo quy chế tín chỉ, vai trò của sinh viên ngày càng được đề cao trong hoạt động dạy – học. Vai trò của người giảng viên hướng vào dạy phương pháp tiếp cận và nghiên cứu nội dung tri thức. Bằng tri thức chứa đựng trong chương trình và những kỹ năng, kỹ xảo đã tích lũy được, giảng viên sẽ đóng vai trò là người thúc đẩy sinh viên, làm thay đổi cách học, cách nhận thức của mình. Trên cơ sở đó, sinh viên sẽ hình thành được những kỹ năng, kỹ xảo tiếp cận vấn đề trong học thức cũng như xử lý những vấn đề này sinh trong cuộc sống.

Ba là, kiểm nghiệm và phát hiện mức độ đúng sai của chương trình. Nhờ thực tiễn của giảng dạy những nội dung trong chương trình đào tạo của Bộ Giáo dục và Đào tạo sẽ dần được bộc lộ và tính đúng sai, phù hợp hay không phù hợp của nó sẽ được phát hiện. “Mọi thứ chân lý đúng đắn hay không đều phải được kiểm nghiệm qua thực tiễn” [3]. Mọi sự thay đổi có là phù hợp hay không cũng cần phải trải qua thực tiễn kiểm nghiệm mới có thể khẳng định và kết luận.

2.2.2. Vai trò của đội ngũ giảng viên đối với đổi mới giảng dạy các môn LLCT trong các trường đại học trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0

Đổi mới là một khái niệm không mới ở Việt Nam. Trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0 thì đổi mới càng trở nên cấp thiết đối với các ngành, các lĩnh vực nói chung và với giáo dục đại học nói riêng. Đổi mới giảng dạy các môn LLCT là sự biến đổi theo hướng tốt hơn, tiến bộ hơn của cả ba yếu tố: giảng viên, chương trình và hình thức tổ chức dạy học. Ở đây, vai trò của đội ngũ giảng viên được xem xét giảng dạy ở trạng thái **động**, hàm nghĩa hoạt động giảng dạy thường xuyên được đổi mới. Với ý nghĩa đó, vai trò của đội ngũ giảng viên cũng có những thay đổi nhất định.

Thứ nhất, đội ngũ giảng viên thường xuyên sáng tạo và làm sâu sắc chương trình, giáo trình thành bài giảng phù hợp với thực tiễn cuộc sống và với từng đối tượng sinh viên.

Chẳng hạn ở khối các trường sư phạm, với đặc điểm là môi trường sư phạm, giảng viên giảng dạy các môn LLCT trước hết xác định đối tượng sinh viên tương lai là các cử nhân sư phạm, cần phải trang bị cho họ thế giới quan và phương pháp luận khoa học, tạo cho họ lập trường tư tưởng vững vàng, tự tin để nắm bắt những cơ hội trong cuộc sống hiện tại.

Thứ hai, thường xuyên đưa ra các hình thức tổ chức giảng dạy cũng như phương pháp định lượng, đánh giá phù hợp với các đối tượng người học. Đổi mới hình thức tổ chức dạy học cũng như phương pháp đánh giá đặc biệt quan trọng đối với sinh viên. Trên cơ sở lĩnh hội tri thức, sinh viên cũng có thể lĩnh hội những phương pháp tích cực trong hoạt động giảng dạy để vận dụng vào giải quyết những vấn đề thực tiễn hiện tại cũng như nghề nghiệp trong tương lai.

Thứ ba, người giảng viên giảng dạy LLCT, bên cạnh việc tìm tòi các phương pháp giảng dạy mới còn phải tích cực tham gia nghiên cứu khoa học, vận dụng những lý luận hàm chứa trong khối kiến thức khoa học LLCT vào thực tiễn và lý giải các hiện tượng diễn ra trong thực tiễn một cách khoa học.

Như vậy, trong đổi mới giảng dạy các môn LLCT, giảng viên vừa đóng vai trò là chủ thể sáng tạo, tích cực, vừa là khách thể được hoàn thiện, đổi mới làm cho hoạt động giảng dạy luôn phù hợp với từng điều kiện cụ thể.

2.3. Một vài kiến nghị để phát huy vai trò của đội ngũ giảng viên trong đổi mới giảng dạy các môn LLCT trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0

Phát huy vai trò của đội ngũ giảng viên trong đổi mới giảng dạy các môn LLCT về bản chất chính là quá trình tương tác giữa đội ngũ lãnh đạo và quản lý giáo dục LLCT với đội ngũ giảng viên nhằm làm cho vai trò của đội ngũ giảng viên trong đổi mới giảng dạy các môn LLCT ngày càng phát triển hơn, tiến bộ hơn.

Thực tế trong những năm gần đây tại các trường đại học nói chung, các đơn vị trực tiếp đảm nhiệm giảng dạy các môn LLCT nói

riêng (chẳng hạn Khoa Giáo dục Chính trị thuộc Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên...) đã thường xuyên tổ chức các hội thảo, hội nghị để thúc đẩy các giảng viên phát huy tốt các vai trò của mình. Các đơn vị cũng thường xuyên tổ chức sinh hoạt chuyên môn để rút ra những bài học kinh nghiệm và tự đổi mới mình. Trong điều kiện “đổi mới căn bản và toàn diện nền giáo dục”, các đơn vị cũng đã có những đổi mới tích cực trong công tác giảng dạy cũng như nghiên cứu khoa học, tìm tòi những phương pháp, cách thức tổ chức dạy học tích cực hiệu quả hướng tới phát triển năng lực cho sinh viên. Đặc biệt trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0 đang trở nên phổ biến sâu rộng hiện nay, các đơn vị phụ trách giảng dạy các môn LLCT càng tích cực hơn trong việc cập nhật, đổi mới nội dung cũng như phương pháp giảng dạy để đạt hiệu quả cao nhất. “Đội ngũ giảng viên LLCT không ngừng được đào tạo sâu về chuyên môn, nghiệp vụ để đáp ứng ngày càng cao những yêu cầu của quá trình đổi mới nền giáo dục nói chung, giáo dục đại học nói riêng”[4]. Để đội ngũ giảng viên giảng dạy các môn LLCT có thể phát huy tối đa vai trò của mình trong đổi mới giảng dạy, tác giả xin đề xuất một vài kiến nghị sau:

Một là, Ban lãnh đạo, quản lý giáo dục chính trị và Ban lãnh đạo các trường đại học cần tạo điều kiện, khuyến khích các giảng viên chủ động biên soạn tài liệu, giáo trình môn học dựa trên khung chương trình môn học và đề cương môn học. Việc xác định đối tượng người học và cách thức tổ chức giảng dạy sẽ là cơ sở để giảng viên biên soạn giáo trình, giáo án phù hợp nhất.

Hai là, Ban lãnh đạo các nhà trường nên tạo điều kiện, hỗ trợ về tài chính để thường xuyên tổ chức các hội thảo, hội nghị mở rộng để trao đổi kinh nghiệm giảng dạy, làm mới chương trình. Việc tổ chức các hội thảo không chỉ giúp cho cán bộ giảng viên tổng hợp, đúc kết những kinh nghiệm, tri thức và các kỹ năng, kỹ xảo của mình mà còn có thể trao đổi, học

hỏi từ các đồng nghiệp khác, các đơn vị khác. Trên cơ sở đó, giảng viên có thể tự đổi mới mình, đổi mới giảng dạy một cách sáng tạo và hiệu quả.

Ba là, Ban lãnh đạo nhà trường nên tiếp tục hỗ trợ, tạo điều kiện cho các giảng viên được học tập, nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ để đáp ứng ngày càng cao những yêu cầu của thực tiễn quá trình đổi mới giáo dục nói chung, đổi mới giáo dục đại học nói riêng theo hướng đào tạo theo năng lực.

Bốn là, đối với đội ngũ giảng viên cần không ngừng trau dồi tri thức và kinh nghiệm, luôn luôn tự đổi mới mình, luôn luôn sáng tạo trong tổ chức hoạt động giảng dạy. Đào tạo theo quy chế tín chỉ phát huy tối đa vai trò của người học đồng thời cũng đòi hỏi người dạy phải có khối lượng kiến thức rộng, phương pháp giảng dạy tích cực để có thể đảm bảo định hướng người học, giúp cho người học có thể phát huy hết năng lực, sáng tạo của mình. Việc lấy người học làm trung tâm không có nghĩa là vai trò của người giảng viên bị coi nhẹ, nhất là đối với giảng viên LLCT. Với đặc thù là bộ môn giáo dục chính

trị, các môn LLCT vẫn thường bị xem là khó, là trừu tượng, giảng viên LLCT cần phải gắn kết giữa lý luận với thực tiễn, không ngừng sáng tạo để khơi gợi hứng thú, đam mê cho người học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Khương Nha, Duy Tín, “Cách mạng công nghiệp 4.0 là gì?”, ngày 18/5/2017, <http://news.zing.vn/cach-mang-cong-nghiep-4-0-la-gi-post-750-267.html>, truy cập ngày 29/5/2019.
- [2]. Phùng Xuân Nhạ, “Giáo dục Việt Nam trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư”, ngày 20/8/2018, <http://vinhuni.edu.vn/van-ban/seo/giao-duc-viet-nam-trong-boi-can-cuoc-cach-mang-cong-nghiep-lan-thu-tu-86324>, truy cập ngày 20/5/2019
- [3]. Nguyễn Quang Trung, *Một vài kiến nghị nhằm phát huy vai trò của đội ngũ giảng viên trong đổi mới giảng dạy các môn LLCT ở các trường đại học cao đẳng*, Luận án Tiến sĩ, 2013.
- [4]. Bảo Châu, “Giảng viên lý luận chính trị giỏi cần có kiến thức sâu sắc và sự tâm huyết với nghề”, ngày 19/9/2018, <http://tuyengiao.vn/nhip-cau-tuyen-giao/ban-tuyen-giao-tw/giang-vien-ly-luan-chinh-tri-gioi-can-co-kien-thuc-sau-sac-va-su-tam-huyet-voi-nghe-115066>, truy cập ngày 2/6/2019.

